

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне юридичне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-20-76

До реєстр. № 2493 від 25.11.2019
(друге читання)

ЗАУВАЖЕННЯ

до проекту Закону України про акціонерні товариства (реєстраційний № 2493)

У Головному юридичному управлінні здійснено юридичну експертизу підготовленого до другого читання Комітетом Верховної Ради України з питань економічного розвитку проекту Закону України про акціонерні товариства (далі – законопроект).

Законопроект містить певні новації, які стосуються, зокрема, запровадження поряд із існуючою дворівневою структурою корпоративного управління акціонерним товариством одnorівневої структури, за якої органами управління товариством є загальні збори та рада директорів, проведення загальних зборів акціонерів шляхом електронного голосування через авторизовану електронну систему – комплекс програмно-технічних засобів Центрального депозитарію цінних паперів.

Разом із цим значна частина положень законопроекту, незважаючи на лише окремі позитивні тенденції у зміні корпоративного управління акціонерним товариством, не відповідають Конституції України, не узгоджуються із законами України та не враховують правової позиції єдиного органу конституційної юрисдикції – Конституційного Суду України.

І. Основним Законом Держави України проголошено демократичною, правовою державою, в якій визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (стаття 1, частини перша – друга статті 8). При цьому, як зазначив Конституційний Суд України у Рішенні від 26 квітня 2018 року № 4-рп/2018, Верховна Рада України, здійснюючи законодавче регулювання суспільних відносин, зобов'язана забезпечити верховенство Конституції України.

Неодноразово Конституційний Суд України у своїх рішеннях також наголошував і на тому, що верховенство права – це панування права у суспільстві; верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо (абзац другий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004). Неодмінним елементом принципу верховенства права, як зазначив єдиний орган конституційної юрисдикції, є юридична визначеність, яка вимагає від законодавця чіткості, зрозумілості, однозначності правових норм, їх передбачуваності (прогнозованості) для забезпечення стабільного правового становища людини, оскільки інше не може забезпечити їх однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, абзац дев'ятий підпункту 4.3 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 27 лютого 2018 року № 1-р/2018); юридичною визначеністю обумовлюється втілення легітимних очікувань, тобто досягнення бажаного результату шляхом вчинення правомірних дій з огляду на заздалегідь передбачені ймовірні наслідки (абзац третій підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Першого сенату від 5 червня 2019 року № 3- р(І)/2019).

Проте окремі положення законопроекту порушують принцип правової визначеності (як елемент верховенства права, обов'язок дотримання якого встановлено статтею 8 Конституції України), що не сприятиме їх однозначному правозастосуванню та може призвести до порушення інших положень Основного Закону України, а саме:

1) абзац другий частини третьої статті 1 законопроекту, за яким *"управління акціонерними товариствами, акції яких належать державі або територіальній громаді, здійснюється з урахуванням особливостей, встановлених спеціальними законами"*, позбавлений чіткості та ясності, оскільки неможливо однозначно встановити в якому випадку застосовувати вказані особливості: у разі якщо державі або територіальній громаді належать 100% акцій акціонерного товариства чи інший розмір акцій?;

2) положення пункту 9 частини першої статті 2 законопроекту, відповідно до якого *"контрольний пакет акцій – пакет у розмірі 50 і більше відсотків простих акцій акціонерного товариства"* у пропонуваному викладенні допускає існування двох контрольних пакетів акцій у товаристві. У цьому випадку такі пакети акцій не можуть вважатися контрольними (не виникає відносин одноосібного контролю), а вважатимуться рівними. Відтак, наведене положення слід відкоригувати;

3) у визначенні поняття *"повідомлення"* (пункт 20 частини першої статті 2 законопроекту) зазначено, що повідомлення *"надсилається акціонеру"*

в письмовій формі поштою з використанням кваліфікованої електронної довірчої послуги реєстрової електронної доставки". Однак відповідно до Закону України "Про електронні довірчі послуги" електронна довірча послуга – це послуга, яка надається для забезпечення електронної взаємодії двох або більше суб'єктів, а реєстрована електронна доставка передбачає передачу електронних даних між третіми сторонами за допомогою електронних засобів. Звертаємо увагу, що послуги поштового зв'язку включають приймання, обробку, перевезення та доставку (вручення) поштових відправлень (Закон України "Про поштовий зв'язок").

Таким чином, надсилання поштовим відправленням письмової форми повідомлення не передбачає використання кваліфікованої електронної довірчої послуги реєстрової електронної доставки;

4) абзац четвертий частини другої статті 2 законопроекту містить посилення на термін "публічна пропозиція", що вживається у значенні, наведеному у Законі України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки". Водночас серед переліку термінів, що вживаються у значеннях, наведених у цьому Законі, зазначений термін "публічна пропозиція", незважаючи на те, що у статті 97 Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" наводиться визначення терміна "публічна пропозиція цінних паперів". Крім того, оскільки у законопроекті часто вживається поняття "офіційний канал зв'язку", визначення якого наведено у зазначеному Законі, слід доповнити згаданий перелік цим терміном;

5) у частині третій статті 4 законопроекту до органів управління акціонерним товариством віднесено *"наглядовий орган (наглядова рада)"*. Однак загалом законопроект не містить дефініції терміна "наглядовий орган", а вживається тільки категорія "наглядова рада". Відтак, з метою усунення правової невизначеності наведене положення підлягає відповідному коригуванню.

Аналогічні зауваження стосуються абзацу першого частини третьої статті 160 ЦК України (в редакції законопроекту);

6) абзац четвертий частини третьої статті 10 законопроекту, за яким *"засновницький договір укладається в письмовій формі. Якщо акціонерне товариство засновується за участю фізичних осіб, справжність підписів на засновницькому договорі підлягає нотаріальному посвідченню"*, не узгоджується з абзацом третім частини другої статті 153 ЦК України (у редакції законопроекту), відповідно до якого *"договір про заснування акціонерного товариства укладається в письмовій формі"*. Відтак, наведені положення слід узгодити між собою;

7) відповідно до положень частини п'ятої статті 10 законопроекту: *"створення акціонерного товариства шляхом заснування здійснюється за такими етапами: 1) прийняття зборами засновників рішення про заснування акціонерного товариства та про емісію акцій; 7) оплата засновниками повної вартості акцій; 8) затвердження установчими зборами результатів емісії"*

акцій, затвердження статуту акціонерного товариства, прийняття інших рішень, передбачених законом". Частиною першою статті 11 законопроекту визначено, що "установчі збори акціонерного товариства (далі – установчі збори) мають бути проведені протягом трьох місяців з **дати повної оплати акцій засновниками товариства**". Водночас згідно з пунктом 1 абзацу другого частини другої статті 11 законопроекту "на установчих зборах **вирішуються питання, зокрема про заснування акціонерного товариства**".

Таким чином, виникає ситуація, за якої рішення щодо заснування акціонерного товариства приймаються двічі, що виглядає алогічно та створює правову невизначеність щодо моменту прийняття такого рішення. Так, між стадією прийняття рішення про заснування акціонерного товариства та стадією його державної реєстрації як юридичної особи створюється ще одна стадія (яка не передбачена в частині п'ятій статті 10 законопроекту) щодо прийняття рішення про знову ж таки заснування акціонерного товариства. Тоді яке правове навантаження несе перше рішення? Чи вважатимуться всі дії до проведення установчих зборів такими, що проводилися в контексті заснування акціонерного товариства чи лише наміром щодо його заснування? Яке співвідношення положень щодо засновницького договору та пункту 1 абзацу другого частини другої статті 11 законопроекту щодо створення акціонерного товариства в контексті судового захисту прав засновників?

Відтак, рекомендуємо пункт 1 абзацу другого частини другої статті 11 законопроекту виключити;

8) за статтею 14 законопроекту, якою зроблено спробу визначити питання створення акціонерного товариства шляхом перетворення, передбачається, що "у разі якщо власний капітал господарського товариства – правопопередника акціонерного товариства сформований не грошовими коштами, такий правопопередник не раніше ніж за три місяці до дати прийняття рішення про перетворення повинен здійснити переоцінку майна, що вносилося до статутного капіталу, і в разі необхідності – скоригувати розмір власного капіталу за результатами такої переоцінки....". При цьому законопроектом термін "правопопередник" не визначено;

9) положення частини третьої статті 28 законопроекту, за яким "акціонерне товариство виплачує дивіденди за привілейованими акціями, **крім випадків, передбачених частиною другою статті 35 цього Закону...**", не дає змоги однозначно встановити, про яку саме частину статті 35 йдеться, оскільки у частині другій виключення щодо неможливості виплати дивідендів за такими акціями не передбачено. Разом із цим, частиною третьою статті 35 передбачено, що "акціонерне товариство не має права здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями певного класу до виплати поточних дивідендів за привілейованими акціями, власники яких мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів". Відтак, якщо у частині третій статті 28 законопроекту має йтися про не проведення за певних обставин виплати за

привілейованими акціями певного класу, то слід здійснити відповідні коригування частини другої на частину третю статті 35;

10) положення частини першої статті 32 законопроекту, за яким *"порушення вимог цієї статті посадовою особою товариства є підставою для притягнення її до адміністративної і **майнової** відповідальності, розірвання цивільно-правового чи трудового договору (контракту) з нею, припинення її повноважень та/або звільнення із займаної посади"*, не узгоджується з пунктом 22 частини першої статті 92 Конституції України, за якою *"виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них"*. При цьому у ЦК України йдеться саме про цивільну відповідальність (частина друга статті 5). Відтак, слово "майнової" слід замінити словами "цивільно-правової";

11) зауваження викликає і стаття 33 законопроекту *"Обов'язки акціонерів"*, яка складається виключно з однієї частини, за змістом якої: *"1. Обов'язки акціонерів встановлюються виключно законом"*. При цьому у самій статті і її частині першій не наводиться перелік таких обов'язків ні в розширеному варіанті, ні у звуженому, що може розглядатися як порушення вимог статті 1 та статті 8 Основного Закону України, оскільки жодною мірою не сприяє чіткості розуміння норми (положення) закону;

12) в абзаці п'ятому частини третьої статті 34 зазначено, що *"у разі відсутності або недостатності чистого прибутку звітного року та/або нерозподіленого прибутку минулих років виплата дивідендів за привілейованими акціями здійснюється за рахунок резервного капіталу товариства або **спеціального фонду** для виплати дивідендів за привілейованими акціями"*. Однак, враховуючи, що законопроектом загалом не передбачено жодного спеціального фонду (на відміну від положень чинного Закону України "Про акціонерні товариства" від 17 вересня 2008 року № 514-VI), то неможливо однозначно встановити, яким чином має реалізовуватися вказана норма на практиці. Відтак, слова *"або **спеціального фонду** для виплати дивідендів за привілейованими акціями"* рекомендуємо виключити;

13) положення пункту 30 частини другої статті 39 законопроекту, за яким *"до виключної компетенції загальних зборів акціонерів належить визначення кодексу корпоративного управління, що застосовується в акціонерному товаристві"*, є некоректним, оскільки не дає змоги однозначно встановити, що розуміється під словом "визначення" (затвердження кодексу? Використання положень існуючого кодексу? Приєднання до модельного?). Водночас, вважаємо, що чинне законодавче положення щодо кодексу корпоративного управління, яке міститься у Законі України "Про акціонерні товариства" від 17 вересня 2008 року № 514-VI, за своїм змістом є більш вдалим (... затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління товариства). До того ж у статтях 71 і 112 законопроекту вживається

словосполучення *"принципи (кодекс) корпоративного управління товариства"*. Крім цього зазначаємо, що не визначення по суті предмета правового регулювання кодексу корпоративного управління, може призвести до порушення прав акціонера, як власника, а відтак, порушить норми Конституції України стосовно визначення прав та гарантій цих прав виключно законом, а також недопущення при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів звуження змісту та обсягу існуючих прав.

13) частина третя статті 40 законопроекту, за якою *"акції акціонерних товариств, що належать юридичній особі, яка перебуває під контролем такого акціонерного товариства, не враховуються при визначенні кворуму загальних зборів та не дають права на участь у голосуванні на загальних зборах"*, є неоднозначною, оскільки не дає змоги встановити взаємозв'язок між належністю акцій акціонерних **товариств** (множина) та контролем **такого акціонерного товариства** (однина). Відтак, з метою усунення правової невизначеності та внутрішньої неузгодженості наведену частину слід відкоригувати;

14) положення частини другої статті 48 законопроекту, відповідно до якого *"у разі якщо акціонер погодився на використання товариством електронної пошти для передачі інформації зазначив у своєму запиті на ознайомлення з документами адресу електронної пошти, копії відповідних документів надсилаються на зазначену адресу електронної пошти акціонера"*, позбавлене правового змісту, оскільки містить незавершене твердження та логічні помилки під час побудови речення;

15) у частині першій статті 50 законопроекту передбачено, що представником акціонера – держави чи територіальної громади на загальних зборах може бути *"уповноважена особа органу, що здійснює управління державним чи комунальним майном"*.

Однак, відповідно до Закону України "Про центральні органи виконавчої влади" одним із основних завдань центральних органів виконавчої влади є управління об'єктами державної власності (стаття 17). Так само, Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" наводить визначення "право комунальної власності", при цьому стаття 29, що встановлює повноваження щодо управління комунальною власністю, визначає, що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить управління в межах, визначених радою, майном, що належить до комунальної власності відповідних територіальних громад.

Відтак, зазначене положення законопроекту потребує доопрацювання та приведення у відповідність із законами України "Про центральні органи виконавчої влади" та "Про місцеве самоврядування в Україні";

16) частиною третьою статті 51 законопроекту передбачено, що ідентифікація акціонера (його представника) для участі у загальних зборах акціонерів в авторизованій електронній системі здійснюється за допомогою *"кваліфікованого електронного цифрового підпису"*. Однак, Закон України

"Про електронні довірчі послуги" наводить визначення терміна "кваліфікований електронний підпис".

У зв'язку з цим зазначене положення, а також абзац другий частини п'ятої статті 54 законопроекту потребують узгодження із Законом України "Про електронні довірчі послуги";

17) положенням частини п'ятої статті 64 законопроекту визначено, що *"не можуть бути обрані до складу ради директорів особи, **визнані за рішенням суду винними** в порушенні статті 89 цього Закону. Таке обмеження застосовується протягом трьох років з дати виконання такого рішенням суду"*. Однак словосполучення *"з дати виконання такого рішенням суду"* не дозволяє встановити момент, з якого слід відраховувати обмеження строком у три роки, оскільки у цьому випадку виконання рішення суду не обумовлене визначеним моментом, а стосується різних обставин та відповідальності за конкретне правопорушення, тобто залежне від різних темпоральних меж. Відтак, рекомендуємо слова *"з дати виконання такого рішення суду"* замінити словами *"з дати набрання законної сили цим рішенням суду"* або іншою однозначно визначаємою датою.

Аналогічні зауваження стосуються положень частини третьої статті 72, частини четвертої статті 81 законопроекту та частини третьої статті 97 ЦК України (у редакції законопроекту);

18) положенням частини першої статті 67 законопроекту визначено, що *"у разі якщо протягом строку своїх повноважень невиконавчий директор перестас відповідати вимогам, визначеним пунктом 19 (частина?) статті 2 цього Закону..., такий директор зобов'язаний скласти свої повноваження достроково шляхом подання відповідного письмового повідомлення товариству"*. Водночас відповідно до пункту 19 частини першої статті 2 законопроекту *"особи, що діють спільно – фізичні та/або юридичні особи, які діють на підставі укладеного між ними договору і узгоджують свої дії для досягнення спільної мети"*. Відтак, з огляду на те, що з аналізу вказаних положень законопроекту неможливо встановити їх взаємозв'язок у контексті відповідності невиконавчого директора певним вимогам, положення частини першої статті 67 законопроекту слід доопрацювати;

19) частина перша статті 69 законопроекту, відповідно до якої *"наглядова рада акціонерного товариства є колегіальним органом, що в межах компетенції, визначеної статутом акціонерного товариства та цим Законом, здійснює управління товариством, а також **контролює та регулює діяльність його виконавчого органу**"*, не узгоджується з положенням частини третьої статті 4 законопроекту, за яким *"дворівнева структура управління передбачає чіткий розподіл функцій з **безпосереднього управління поточною (операційною) діяльністю акціонерного товариства, які здійснює виконавчий орган, та функцій контролю за роботою виконавчого органу та інших керівників акціонерного товариства (у тому числі підрозділів контролю та внутрішнього аудиту)**, які здійснює наглядова рада"*, оскільки

неоднозначно, яким чином орган контролю (наглядова рада) може регулювати діяльність виконавчого органу? У цьому випадку існує загроза втручання в безпосередню господарську діяльність товариства, чим не дотягатиметься справедливий баланс управління товариством його органами. Відтак, слова "та регулює" пропонуємо виключити;

20) у частині третій статті 79 законопроекту вживається термін "первинні облікові документи", однак це не узгоджується з частиною першою статті 9 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", відповідно до якої підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є **первинні документи**; для контролю та впорядкування оброблення даних на **підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи**. Відтак, наведене положення потребує коригування;

21) частина четверта статті 85 законопроекту визначає, що "порядок роботи, права та обов'язки корпоративного секретаря, а також порядок виплати йому винагороди визначаються цим Законом, статутом акціонерного товариства, положенням про корпоративного секретаря, а також трудовим договором або **цивільно-правовим (контрактом)**, що укладається з корпоративним секретарем". Однак, це положення є некоректним, оскільки відповідно до частини третьої статті 85 законопроекту "з корпоративним секретарем укладається трудовий або цивільно-правовий договір", тобто не вказується, що з такою особою може укладатися контракт як особлива форма трудового договору. При цьому термін "контракт" не притаманний ЦК України, а тому не слід його ототожнювати з терміном "договір". Відтак пропонуємо слово "контракт" або виключити, або відобразити у дужках поряд з терміном "трудова угода";

22) положення пункту 3 частини першої статті 87 законопроекту, за яким "до компетенції корпоративного секретаря, якщо інше не визначено статутом товариства, належить виконання функцій голови лічильної комісії відповідно до статті 53 цього Закону", не дає змоги однозначно встановити, про що саме йдеться з огляду на те, що стаття 53 законопроекту визначає "порядок прийняття рішень загальними зборами акціонерів";

23) положення частини дев'ятої статті 97 законопроекту, за яким "з дня надходження до товариства публічної безвідкличної вимоги від особи (осіб, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій, відповідно до процедури, передбаченої статтею 95 цього Закону, та до **завершення процедур, передбачених статтями (якими?) право** всіх власників простих акцій товариства вимагати обов'язкового придбання їхніх акцій відповідно до вимог цієї статті не застосовується", позбавлене правового змісту, оскільки містить незавершену умову, що свідчить про відсутність механізму її реалізації;

24) відповідно до частини другої статті 109 законопроекту "звіт за підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного

товариства за результатами фінансового року (далі – річний звіт товариства), зокрема, **має містити інформацію про підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період, факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, ефективність та надійність системи внутрішнього контролю**". Однак, за такої редакції, наведене положення не допускає можливості незазначення у звіті фактів порушення законодавства у разі їх об'єктивної відсутності, внаслідок використання поняття "має". А тому наведене положення після слів "**фінансово-господарської діяльності**" слід доповнити словами (за наявності);

25) у пункті 1 частини четвертої статті 119 законопроекту йдеться, зокрема про те, що "*... оприлюднення документів, передбачене **частиною третьою статті 136** цього Закону, здійснюється не пізніше ніж за 30 днів до дати проведення загальних зборів, на яких розглядатиметься питання про приєднання товариства*", однак, з огляду на той факт, що стаття 136 законопроекту не містить частини третьої, то наведене положення є юридично невизначеним;

26) положення пункту 2 частини четвертої статті 119 законопроекту, у якому вживається словосполучення "*в зареєстрованому офісі такого товариства*", не узгоджується з частиною першою статті 93 ЦК України, відповідно до якої місцезнаходженням юридичної особи є фактичне місце ведення діяльності чи розташування офісу, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи (переважно знаходиться керівництво) та здійснення управління і обліку;

27) частина друга статті 110 ЦК України (у редакції законопроекту), за якою "*орган (особа), який прийняв рішення про ліквідацію юридичної особи відповідно до частини **1 цієї статті**, призначає ліквідаційну комісію (ліквідатора) такої юридичної особи*" не узгоджується з частиною третьою статті 105 ЦК України, відповідно до якої учасники юридичної особи, суд або орган, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, відповідно до цього Кодексу призначають комісію з припинення юридичної особи (комісію з реорганізації, ліквідаційну комісію), голову комісії або ліквідатора та встановлюють порядок і строк заявлення кредиторами своїх вимог до юридичної особи, що припиняється; виконання функцій комісії з припинення юридичної особи (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії) може бути покладено на орган управління юридичної особи.

Аналогічні зауваження стосуються і абзацу другого частини восьмої та частини одинадцятої статті 111 ЦК України (в редакції законопроекту).

II. Зауваження до інших положень законопроекту

1. Стаття 2 законопроекту надає визначення терміна "**родинні відносини**", під яким авторами законопроекту пропонується розуміти "**сімейні відносини** між особами, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі між особами, які

спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також (незалежно від зазначених умов) чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою чи піклуванням".

У контексті таких положень слід враховувати, що Сімейний кодекс України хоч і ставить в один ряд сім'ю та інших родичів, все ж таки поняття сім'ї виокремлює.

Так, відповідно до положень статті 3 цього кодексу сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

Натомість повного переліку родичів Сімейний кодекс України не містить, хоча і використовує як точні найменування родинних зв'язків (наприклад, сестра та брат, баба та дід, мачуха та вітчим, тітка та дядько, племінниця та племінник тощо), так і термінами "родичі прямої лінії", "родичі за походженням", що значно розширяє коло суб'єктів, на які поширюється поняття "родинні відносини".

Тобто, надавати визначення терміна "родинні відносини" через термін "сімейні відносини" є алогічним і помилковим з огляду на коло осіб, яких пропонується охопити цим визначенням. В тому числі, враховуючи, що чоловік і дружина, навіть в зареєстрованому шлюбі не вважаються родичами.

Звертаємо також увагу, що Закону України "Про запобігання корупції" для окреслення певного кола осіб, у яких наявні сімейні (родинні) зв'язки, використовує термін "близькі особи", що видається більш коректним з точки зору логіки побудови визначень.

2. Положення пункту 4 частини першої статті 2 законопроекту, за яким *"голосуюча акція – будь-яка акція, що надає право своєму власнику або іншій уповноваженій особі брати участь та голосувати на загальних зборах, крім акції, за якою законом або у встановленому законодавством порядку встановлено заборону користування таким правом"*, не узгоджується з пунктом 1 частини першої статті 92 Конституції України (виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина) та частиною другою статті 321 ЦК України (особа може бути позбавлена права власності або обмежена у його здійсненні лише у випадках і в порядку, встановлених законом). Відтак, термін *"законодавство"* слід замінити терміном *"закон"*.

Зауваження щодо неузгодженості з пунктом 1 частини першої статті 92 Конституції України стосуються й абзацу сьомого частини першої статті 27 законопроекту.

3. Законопроектом виключаються норми Закону України "Про акціонерні товариства" від 17 вересня 2008 року № 514-VI (частини друга –

сьома статті 7) щодо переважного права акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій цього товариства, що пропонуються їх власником до відчуження третій особі. Таким чином, створюється ситуація, за якої акціонери приватного акціонерного товариства (у разі прийняття законопроекту як Закону) будуть обмежені у правах щодо переважного придбання акцій товариства. А це не узгоджується з частиною третьою статті 22 Конституції України, за якою при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

4. Зауваження викликає стаття 9 законопроекту. Так, частиною другою цієї статті пропонується визначати ринкову вартість емісійних цінних паперів, у тому числі акцій товариства, та інших фінансових інструментів як: 1) середній курс за результатами торгів таких цінних паперів або інших фінансових інструментів на відповідному організованому ринку, розрахований оператором такого організованого ринку капіталу за останні три місяці їх обігу, що передують дню, станом на який визначається ринкова вартість таких цінних паперів; ринкова вартість цінних паперів або інших фінансових інструментів, допущених до торгів на двох і більше організованих ринках капіталу визначається в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку; 2) вартість цінних паперів та інших фінансових інструментів, визначена відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність, за умови відсутності середнього курсу за результатами торгів, визначеного відповідно до пункту 1 цієї частини

Водночас відповідно до частини третьої статті 37 Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" ринкова вартість визначається: 1) за середнім курсом, визначеним у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, – для цінних паперів, допущених до торгів на організованих ринках капіталу; 2) за вартістю, визначеною суб'єктом оціночної діяльності відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність, - для цінних паперів, не допущених до торгів на організованих ринках капіталу.

Також зазначаємо, що передбачене абзацом другим частини сьомої статті 9 законопроекту обмеження на проведення на вимогу акціонера (акціонерів) незалежної оцінки акцій акціонерного товариства протягом календарного року виключно не більше двох разів не узгоджується з нормами Закону України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні", який таких обмежень на проведення незалежної оцінки майна не містить.

Разом із цим, відповідних змін до закону, яким саме і врегульовано питання проведення оцінки майна, майнових прав, законопроектом не внесено.

Це відповідно є порушенням норм частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України, за якою "якщо для реалізації положень поданого

законопроекту після його прийняття необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатися в розділі "Перехідні положення" цього законопроекту або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті. До законопроекту додається перелік законів та інших нормативних актів, прийняття або перегляд яких необхідно здійснити для реалізації положень законопроекту в разі його прийняття".

5. Відповідно до частини першої статті 14 законопроекту *"порядок створення акціонерного товариства шляхом перетворення встановлюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку"*. Однак наведене положення не узгоджується з Конституцією та законами України, з огляду на таке.

Відповідно до статей 85 та 92 Конституції України Верховна Рада України законами визначає права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина, правовий режим власності (як загальну категорію), правові засади і гарантії підприємництва, правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання.

Відносини, які виникають з приводу утворення та діяльності господарських товариств, регулюються Господарським кодексом України (далі – ГК України) і Цивільним кодексом України (далі – ЦК України). При цьому порядок припинення юридичної особи (в тому числі акціонерного товариства) шляхом перетворення визначається статтями 107 і 108 ЦК України. Водночас передбачення для акціонерних товариств особливого поза законодавчого порядку перетворення ставить такі товариства в привілейоване становище перед іншими суб'єктами господарювання, чим не узгоджується із конституційним принципом рівності усіх суб'єктів права власності перед законом, закріпленим частиною четвертою статті 13 Основного Закону України.

Крім того, враховуючи, що законопроектом фактично делегуються виключні повноваження парламенту, слід констатувати і порушення частини другої статті 19 Конституції України, за якою органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Тому, зважаючи на вимоги статей 13, 19, 85 і 92 Конституції України, слід зазначити **про неконституційність пропонуваної "моделі" реорганізації суб'єктів господарювання і створення акціонерного товариства** та вважаємо, що порядок реорганізації юридичних осіб може бути лише законодавчо визначеним, при цьому питання законодавчого регулювання можуть стосуватися виключно особливостей порядку створення акціонерного товариства шляхом перетворення.

6. Частиною третьою статті 15 законопроекту визначено, що *"статутом акціонерного товариства не може бути передбачено надання засновникам товариства додаткових прав чи повноважень"*. Однак, з огляду на той факт,

що наведені обмеження стосуються лише засновників, то виникає неузгодженість з положенням частини четвертої статті 13 Конституції України, за яким усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

7. Зауваження викликає зміст редакції частини першої статті 16 законопроекту, за якою "мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 200 розмірів мінімальної заробітної плати, виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на день створення (реєстрації) акціонерного товариства". Водночас чинне на сьогодні законодавство України у контексті застосування терміна "мінімальна заробітна плата" оперує таким поняттям, як "розмір мінімальної заробітної плати", а не "ставка мінімальної заробітної плати". Так:

1) мінімальна заробітна плата визначається як встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці; мінімальна заробітна плата встановлюється одночасно в місячному та погодинному розмірах; мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці (стаття 3 Закону України "Про оплату праці");

2) розмір мінімальної заробітної плати на відповідний бюджетний період визначається законом про Державний бюджет України (пункт 8 частини першої статті 40 Бюджетного кодексу України);

3) у 2021 році встановлено мінімальну заробітну плату: у місячному розмірі (не ставці, як це пропоновано законопроектом): з 1 січня – 6000 гривень, з 1 грудня – 6500 гривень; у погодинному розмірі: з 1 січня – 36,11 гривні, з 1 грудня – 39,12 гривні (стаття 8 Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 рік").

Відтак, пропонуємо частину першу статті 16 законопроекту викласти в такій редакції: "мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 200 мінімальних заробітних плат, виходячи з розміру мінімальної заробітної плати, встановленого на день створення (реєстрації) акціонерного товариства".

8. Статтею 25 законопроекту передбачено виключення щодо недопущення оплати цінних паперів акціонерного товариства шляхом відчуження інвестором на користь емітента боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є інвестор. При цьому зазначена норма не застосовується у випадку державних облігацій, які обмінюються на акції товариств, акціонером яких є держава, у випадках, передбачених законом про Державний бюджет України.

Відповідні положення викликають такі зауваження.

По-перше, зазначене питання відповідно до статті 40 Бюджетного кодексу України не є предметом правового регулювання закону про Державний бюджет України.

По-друге, юридично некоректним є застосування поняття "державні облигації", оскільки відповідно до статті 16 Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" державні облигації України поділяються на облигації внутрішньої державної позики України та облигації зовнішніх державних позик України.

По-третє, зазначене не відповідає статті 13 Конституції України, відповідно до якої усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Враховуючи наведене, з абзацу третього частини першої статті 25 законопроекту слова "(крім державних облигацій, які обмінюються на акції товариств, акціонером яких є держава, у випадках, передбачених законом про Державний бюджет України)" слід виключити.

Крім того, відповідно до частини четвертої статті 25 законопроекту *"під час емісії цінних паперів право власності на них виникає у набувача в порядку та строки, встановлені законодавством про депозитарну систему України"*.

У контексті цього зазначаємо, що виключно законами України визначається правовий режим власності (пункт 7 частини першої статті 92 Конституції України).

На підставі цих приписів Основного Закону України Конституційний Суд України сформулював низку юридичних позицій, відповідно до яких:

- правовий режим власності, порядок і умови набуття та припинення права власності, а також права володіння, користування та розпорядження майном визначаються законами (перше речення абзацу другого пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 13 грудня 2000 року № 14-рп/2000);

- для реалізації закріпленого в Конституції України права власності потрібні галузеві закони, які встановлюють конкретні норми використання власником належного йому майна з урахуванням інтересів усіх суб'єктів правовідносин (третє речення абзацу четвертого підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002);

- виключно законами України встановлюється правовий режим власності, в основі якого – конституційні положення, конкретизовані в законах, які можуть містити й певні особливості правового режиму тих чи інших форм власності (четверте речення абзацу другого підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007);

- правовий режим власності, порядок і умови набуття та припинення права власності, а також права володіння, користування та розпорядження майном (землею) визначаються законом (абзац третій підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008).

Таким чином, Конституція України гарантує фізичним та юридичним особам право власності на майно, а законодавець відповідно до пункту 7 частини першої статті 92 Конституції України визначає правовий режим власності, в тому числі порядок та умови його набуття. Відтак, питання щодо порядку набуття права власності, у тому числі під час емісії цінних паперів, на нашу думку, мають бути врегульовані на законодавчому рівні.

Аналогічні зауваження стосуються положень першого речення абзацу першого частини другої статті 31 (*переважне право обов'язково надається акціонеру – власнику простих акцій у процесі емісії товариством простих акцій (крім випадку прийняття загальними зборами рішення про невикористання такого права) у порядку, встановленому законодавством*) і другого речення частини першої статті 135 (*інші підстави та порядок ліквідації товариства визначаються законодавством*) законопроекту.

9. Відповідно до частини першої статті 29 законопроекту "договір, за яким акціонери товариства зобов'язуються реалізовувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації (далі – корпоративний договір), вчиняється в письмовій формі. Корпоративний договір може бути оплатним або безоплатним. Сторонами корпоративного договору може бути саме акціонерне товариство та треті особи. Корпоративний договір, що не відповідає зазначеним вимогам, є нікчемним".

Наведене положення суперечить концептуальним засадам правового регулювання відносин учасників корпоративного договору та створюється внутрішня неузгодженість положень законопроекту, оскільки відповідно до першого речення зазначеної частини статті **договір, за яким акціонери товариства зобов'язуються реалізовувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації (далі – корпоративний договір)**, вчиняється в письмовій формі. Тобто, за цим положенням корпоративним договором вважатиметься тільки той договір, сторонами якого будуть лише "акціонери товариства". Однак, відповідно до третього речення зазначеної частини статті 29 законопроекту допускається, що сторонами корпоративного договору може бути саме акціонерне товариство та треті особи. Таким чином, перше та третє речення однієї частини статті 29 законопроекту є протилежними за змістом і суперечать одне одному.

Водночас положення четвертого речення частини першої статті 29 законопроекту, за яким "корпоративний договір, що не відповідає зазначеним вимогам, є нікчемним", позбавлене правової визначеності, оскільки не дає змоги однозначно встановити, до яких саме положень (першого чи третього речень) частини першої зазначеної статті буде застосовне.

Крім того, з аналізу положень законопроекту не визначається: а) хто прийматиме рішення про укладення корпоративного договору: загальні збори, наглядова рада чи виконавчий орган?; б) у разі, якщо стороною корпоративного договору буде акціонерне товариство, то чи укладатиметься такий договір з усіма акціонерами товариства, щоб не порушувалися права акціонерів, з якими такий договір не укладався?; в) яка відповідальність

акціонерного товариства у разі невиконання умов такого договору?; г) не визначається коло питань корпоративного договору у разі, якщо стороною виступає саме акціонерне товариство.

Більше того, законопроектом не визначено коло третіх осіб, які мають право бути стороною корпоративного договору, не встановлено, які питання охоплюватимуться договором з такими особами, з огляду на той факт, що вони не мають прав акціонерів товариства та, знову ж таки, чи необхідно укладати такий договір з усіма акціонерами товариства (щоб не порушити права окремих акціонерів)?

І як наслідок, у зазначених положеннях законопроекту не враховано вимоги щодо правової визначеності як елементу верховенства права, що є порушенням норм статті 8 Конституції України, за якою в Україні визнається та діє принцип верховенства права. При цьому одним з основних фундаментальних елементів цього принципу є юридична визначеність, яка передбачає, насамперед, ясність та недвозначність викладення правових приписів, відсутність внутрішніх суперечностей у нормативно-правовому акті та їх узгодженість з іншими законами, що має забезпечити однакове розуміння суб'єктами відповідних правовідносин правових приписів та коректне їх правозастосування.

У Доповіді "Верховенство права", схваленій Європейською Комісією "За демократію через право" на 86-му пленарному засіданні (далі – Доповідь), до елементів верховенства права віднесено, зокрема, юридичну визначеність та заборону свавілля (пункт 41).

У пункті 48 Доповіді зазначено, що юридична визначеність також означає, що держава загалом повинна дотримуватись взятих на себе певних зобов'язань, виконувати покладені на неї певні функції чи виголошені нею перед людьми певні обіцянки (поняття "законних очікувань").

При цьому відповідно до пункту 51 Доповіді юридична визначеність (*legal certainty*) та вищість закону (*supremacy of the law*) передбачають, що закон застосовано на практиці. Це також означає, що він є придатним для застосовування. **Тому надзвичайно важливо ще до прийняття закону оцінити його на предмет придатності до застосування на практиці, а також перевірити *a posteriori*, чи буде його застосування ефективним.** Це означає, що, звертаючись до питання про верховенство права, слід зважати на оцінювання законодавства – *ex ante* та *ex post*.

Крім того, з огляду на положення частини першої статті 6 ЦК України сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства.

Відтак, у разі неможливості однозначно визначити необхідний договір для врегулювання певних відносин, не слід спотворювати законодавче визначення та правову природу такого поймаєного договору, як корпоративний, а доцільно користуватися загальними засадами ЦК України.

Аналогічні зауваження стосуються частини першої статті 7 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" (у редакції законопроекту).

Окремо зауважуємо, що відповідно до абзацу другої частини третьої статті 29 законопроекту *"у разі якщо корпоративний договір передбачає обов'язок купити або продати акції товариства, але будь-яка із сторін ухиляється від обов'язку укласти договір купівлі-продажу акцій, інша сторона має право звернутися до суду з позовом про визнання договору купівлі-продажу акцій укладеним на умовах, передбачених таким корпоративним договором, та про відшкодування збитків, заподіяних ухиленням від укладення такого договору купівлі-продажу акцій"*. Таке положення суперечить основному акту цивільного законодавства України – ЦК України та розрегульовує правовідносини.

Так, відповідно до частини першої статті 1 ЦК України цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, **вільному волевиявленні**, майновій самостійності їх учасників. Пунктом 3 частини першої статті 3 ЦК України до загальних засад цивільного законодавства віднесено свободу договору. Водночас частиною першою статті 627 ЦК України визначено, що відповідно до статті 6 цього Кодексу **сторони є вільними в укладенні договору**, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Практично дія принципу свободи договору стосовно кожної конкретної особи розпочинається з моменту формування її наміру зробити пропозицію укласти договір. Пропозиція укласти договір відбувається у полі дії одночасно трьох ознак свободи договору: свободи в укладенні, свободи у виборі контрагента, свободи у визначенні умов договору. Таким чином, основним актом цивільного законодавства України визначено, що учасник цивільних відносин не може бути примушений до укладення договору. Відтак, з огляду на законодавчо визначену неприпустимість обмеження свободи договору учасників цивільних відносин, що не сприяє належному виконанню (реалізації) принципу верховенства права (стаття 8 Конституції України) і визначенню України правовою державою (стаття 1 Конституції України), наведене положення законопроекту слід виключити.

10. Зауваження викликають і положення частини другої статті 38 законопроекту, за якими *"кожний акціонер має право взяти участь в очних загальних зборах шляхом електронного заочного голосування засобами авторизованої електронної системи у порядку, встановленому цим Законом та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку"*. Визначення такого порядку, ураховуючи його визначення на законодавчому рівні, також і на рівні Національної комісії не відповідає нормам частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України щодо обов'язку органів державної влади, їх посадових осіб діяти лише

на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

11. Частина третя статті 75 законопроекту, відповідно до якої *"на вимогу наглядової ради у її засіданні беруть участь члени виконавчого органу товариства"*, частково дублює положення абзацу третього частини першої статті 75 законопроекту, за яким *"на вимогу наглядової ради у її засіданні або в розгляді окремих питань порядку денного засідання беруть участь члени виконавчого органу товариства та інші визначені наглядовою радою особи в порядку, встановленому положенням про наглядову раду"*. Відтак, частину третю статті 75 законопроекту слід виключити.

12. Положення частини першої статті 80 законопроекту, за яким *"у разі якщо незалежний директор протягом строку своїх повноважень перестас відповідати вимогам, визначеним частиною першою статті 69 цього Закону, він повинен скласти свої повноваження достроково шляхом подання відповідного письмового повідомлення товариству"*, не узгоджується з частиною першою статті 69 законопроекту, якою визначено, що *"наглядова рада акціонерного товариства є колегіальним органом, що в межах компетенції, визначеної статутом акціонерного товариства та цим Законом, здійснює управління товариством, а також контролює та регулює діяльність його виконавчого органу"*. Це свідчить про незавершеність механізму правового регулювання та не враховує правової позиції Конституційного Суду України, висловленої у Рішенні від 30 травня 2001 року за № 7-рп/2001, за яким неповнота законодавчого регулювання суспільних відносин не відповідає конституційному визначенню України як правової держави.

13. Відповідно до частини першої статті 88 законопроекту, якою встановлюються вимоги до посадових осіб органів акціонерного товариства, *"посадовими особами органів акціонерного товариства не можуть бути народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, військовослужбовці, нотаріуси, посадові особи органів прокуратури, суду, Служби безпеки України, Національної поліції України, державні службовці, крім випадків, якщо вони виконують функції з управління корпоративними правами держави та представляють інтереси держави в наглядовій раді або раді директорів товариства, а також крім випадків, коли посадові особи органів місцевого самоврядування виконують функції з управління корпоративними правами територіальної громади та представляють інтереси територіальної громади в наглядовій раді або раді директорів товариства"*. У зв'язку з цим необхідно звернути увагу на таке:

1) вжитий у законопроекті термін *"керівники органів місцевого самоврядування"* не узгоджується з положеннями Конституції та законів України, в яких вживається поняття *"посадова особа місцевого самоврядування"*, що визначається законами України "Про службу в органах

місцевого самоврядування" (стаття 2) та "Про місцеве самоврядування в Україні" (абзац тринадцятий статті 1) – "особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету".

Класифікацію посад в органах місцевого самоврядування визначено статтею 14 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування", якою посади голів обласних, районних рад, сільських, селищних, міських голів відповідно віднесено до першої - четвертої категорій посад в органах місцевого самоврядування. Поняття "керівник органу місцевого самоврядування" цим Законом не визначено, у ньому це словосполучення вживається у контексті проходження посадовими особами служби у відповідному органі місцевого самоврядування.

При цьому у статті 3 Закону України "Про запобігання корупції", яка визначає суб'єктів, на яких поширюється дія цього Закону (зокрема, обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності), підпунктом "в" пункту 1 частини першої до таких суб'єктів віднесено посадових осіб місцевого самоврядування як осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Тож частину першу статті 88 законопроекту необхідно узгодити з положеннями Конституції та зазначених законів України та застосувати в ній термін "посадові особи місцевого самоврядування";

2) статтею 25 Закону України "Про запобігання корупції" з урахуванням пункту 1 частини першої статті 3 цього Закону визначається більш широке коло осіб, ніж це передбачено частиною першою статті 88 законопроекту, на яких поширюються обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, зокрема і діяльності, передбаченої частиною першою статті 88 законопроекту.

Разом з цим, відповідно до пункту 2 частини першої статті 25 зазначеного Закону таким особам забороняється "входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України".

Тож неузгодженість зазначених положень не забезпечить юридичної визначеності та не відповідатиме встановленому частиною першою статті 8 Конституції України принципу верховенства права, що визнається і діє в Україні.

Варто також зауважити, що законопроектом передбачається внесення зміни до пункту 2 частини першої статті 25 Закону України "Про запобігання корупції" щодо виключення слів "ревізійній комісії господарської організації".

З метою узгодження положень Закону таку саму зміну слід внести і до частини другої статті 25 цього Закону.

14. Положення частини одинадцятої статті 92 законопроекту щодо набуття та відчуження Національним банком України акцій суперечать пункту 1 статті 71 Закону України "Про Національний банк України", відповідно до якого Національному банку забороняється бути акціонером або учасником банків та інших підприємств, установ, крім передбачених законом випадків.

15. Положеннями законопроекту передбачається обов'язковий продаж акцій міноритарними акціонерами на вимогу особи (осіб, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій (стаття 95), та обов'язкове придбання особою (особами, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій акціонерного товариства, акцій на вимогу міноритарних акціонерів (стаття 97) за справедливою ціною.

З метою забезпечення реалізації права непорушності приватної власності, гарантованого статтею 41 Конституції України, законодавець має передбачити не тільки надання належної компенсації (справедлива ціна), але і забезпечити механізм гарантованого отримання міноритаріями коштів за викуплені у них акції.

Однак, окремі положення законопроекту не відповідають цим вимогам, а, відтак, призводять до порушення норм статей 13 і 41 Конституції України, а також не відповідають вимогам щодо юридичної визначеності та завершеності механізмів правового регулювання як складового елементу принципу верховенства права, який визнається і діє в Україні (стаття 8 Конституції України).

Так, зокрема статтею 95 законопроекту встановлено, що *"заявник вимоги сплачує акціонерам ціну акцій шляхом перерахування коштів банківській установі, в якій заявником вимоги відкрито рахунок умовного зберігання (ескроу), бенефіціарами якого є акціонери, у яких придбаваються акції (їхні спадкоємці або правонаступники, або інші особи, які відповідно до законодавства мають право на отримання коштів)"* (частина дев'ята). Таке перерахування вважається належним виконанням зобов'язання щодо оплати акцій, що придбаваються та є підставою для переведення депозитарними установами прав на акції з рахунків міноритаріїв на рахунок домінуючого акціонера (частини п'ятнадцята та шістнадцята). Проте законопроектом не передбачено, у який саме строк після відкриття рахунку ескроу заявник вимоги перераховує кошти, не передбачено механізм інформування акціонерів, у яких примусово викупаються акції, про надходження на їхню користь коштів, а відтак, про дату, з якої вони перестали бути власниками викуплених у них акцій. Відсутність такої інформації може мати наслідком невикористання міноритарним акціонером свого права на отримання коштів. Тим більше, що строк розрахунків з акціонерами, акції яких були викуплені, обмежується п'ятьма роками (абзац четвертий частини п'ятнадцятої). Крім цього, у законопроекті не визначено, що відбувається з коштами на ескроу-рахунках, які не були перераховані (виплачені) міноритарним акціонерам,

акції яких були придбані, протягом п'яти років, з урахуванням вимог статті 1076⁸ ЦК України.

Таким чином, необхідність дотримання положень статей 1, 8, 13, 41 Конституції України вимагає усунення зазначених проблем у законопроекті.

Окремо зауважуємо, що легітимність зобов'язання щодо викупу акцій є сумнівною також із точки зору ЦК України, яким визначено, що учасник цивільних відносин не може бути примушений до укладення договору, тобто з огляду на законодавчо визначену неприпустимість обмеження свободи договору учасників цивільних відносин (статті 1, 3, 6, 627).

Зауваження викликають і положення абзацу першого частини другої статті 95 законопроекту стосовно повідомлення про набуття права власності на домінуючий контрольний пакет акцій. Так, за абзацом першим частини другої статті 95 законопроекту *"повідомлення має **відповідати вимогам, встановленим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, та містити інформацію про...**"*. Таке формулювання відповідного положення з метою усунення випадків дискреції з боку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку під час встановлення вимог потребує уточнення про які саме вимоги Комісії у законопроекті йдеться з огляду на визначений абзацами другим та сьомим цієї частини вичерпний перелік відомостей, що мають міститися у повідомленні.

Аналогічні зауваження слід висловити і до абзаців другого – десятого частини восьмої статті 95 законопроекту стосовно вимог Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку до публічної безвідкличної вимоги з урахуванням визначених законопроектом відомостей, які вона повинна містити, а так само і стосовно частини другої статті 96 законопроекту щодо встановлення вимог Комісією до повідомлення про використання акціонером (акціонерами, що діють спільно) права на подання конкуруючої вимоги щодо обов'язкового продажу іншим акціонерам акцій на його вимогу.

До того ж у частині п'ятнадцятій статті 95 законопроекту застосовується неузгоджена між собою термінологія, яка суперечить Конституції України та Податковому кодексу України.

Так, у цій частині одночасно застосовуються словосполучення "встановлених законодавством податків і зборів" та "встановлених законом податків і зборів, якщо відповідно до закону сплата податку".

Однак, відповідно до пункту 1 частини другої статті 92 Конституції України та Податкового кодексу України податки і збори встановлюються виключно законом.

Тому у частині п'ятнадцятій статті 95 законопроекту слід застосовувати словосполучення "податки і збори".

16. Частиною першою статті 114 законопроекту визначено, що *"акціонерне товариство припиняється в результаті передання всіх своїх активів та зобов'язань іншим підприємницьким товариствам – правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації"*. Однак, наведене положення є некоректним, оскільки

термін "активи" не є цивілістичним та не узгоджується із концептуальними положеннями інституту речового права, що містяться у Главі 13 "РЕЧІ. МАЙНО" ЦК України.

Так, за змістом частини першої статті 190 ЦК України майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. А річчю відповідно до частини першої статті 179 ЦК України є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки. Тобто, основним актом цивільного законодавства, що регулює майнові відносини їх учасників, встановлено чітку законодавчу модель щодо правового режиму майна як об'єкта цивільного права. Однак, термін "активи" не визначено цивільним чи господарським законодавством, а тому неможливо однозначно встановити місце та правову природу цього терміна. Наведене положення, допускаючи інше, ніж це передбачено ЦК України, правове регулювання, порушує концептуальні положення цивільного законодавства, а отже, не враховує вимог абзацу другого та третього частини другої статті 4 ЦК України. При цьому таке положення може призводити до множинності тлумачення та неоднакового правозастосування, що так само не узгоджується із принципом правової визначеності, як елементом верховенства права (стаття 8 Конституції України).

Крім того, зазначаємо, що визначення можливості переходу до правонаступників лише активів та зобов'язань суперечить положенням частини першої статті 104 ЦК України, згідно з якою у разі реорганізації юридичних осіб **майно, права та обов'язки переходять до правонаступників**. Тобто, відповідно до цієї статті ЦК України правонаступник отримує **майно, права та обов'язки**, натомість наведене положення законопроекту передбачає перехід активів (неоднозначний термін) та зобов'язань, що є значно вужчими за обсягом, ніж терміни "права" та "обов'язки".

При цьому неведене положення не узгоджується з абзацом першим частини першої статті 119 законопроекту, відповідно до якого *"приєднанням акціонерного товариства визнається припинення акціонерного товариства (кількох товариств) з передачею ним (ними) згідно з передавальним актом усього свого майна, прав та обов'язків іншому акціонерному товариству – правонаступнику"*, чим створюється внутрішня неузгодженість у законопроекті.

Відтак, з метою усунення правової невизначеності та недопущення розрегулювання правовідносин пропонуємо викласти частину першу статті 114 законопроекту у такій редакції: *"акціонерне товариство припиняється в результаті передавання **всього свого майна, прав та обов'язків** іншим підприємницьким товариствам – правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації"*.

Аналогічні зауваження стосуються частини першої статті 117, частини першої статті 125, частини першої статті 127, пункту 8 частини другої статті 129, частини першої статті 133 законопроекту.

Щодо терміна "актив" аналогічні зауваження стосуються пункту 11 частини першої статті 2, пункту 3 частини першої статті 35 законопроекту, пункту 6 частини третьої статті 96¹, частини першої статті 155 ЦК України (у редакції законопроекту), частини другої статті 7¹ Закону України "Про холдингові компанії в Україні" (у редакції законопроекту).

17. Частиною дванадцятою статті 127 законопроекту визначено, що *"порядок (процедуру) виділу акціонерного товариства, відповідно до вимог цього розділу, встановлює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку"*, проте за частиною першої статті 128 законопроекту *"процедура виділу товариств товариства здійснюється за такими етапами ..."*. Відтак, наведені положення законопроекту не узгоджуються між собою, оскільки відсутнє однозначне розуміння щодо встановлення процедури виділу акціонерного товариства Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, відсутні межі дискреції цього органу щодо передбачення такої процедури, що свідчить про правову невизначеність та встановлення меж повноважень органу державної влади, які можуть використовуватися і на порушення прав фізичних та юридичних осіб. При цьому неузгодженість цих положень також свідчить про незавершеність механізму правового регулювання та не враховує правової позиції Конституційного Суду України, висловленої у Рішенні від 30 травня 2001 року за № 7-рп/2001, за яким неповнота законодавчого регулювання суспільних відносин не відповідає конституційному визначенню України як правової держави. Відтак, частину дванадцяту статті 127 законопроекту слід виключити;

18. Пунктом 1 розділу XIX "Прикінцеві та перехідні положення" законопроекту визначено дату набрання законом (у разі його прийняття) чинності – з 1 січня 2022 року. Разом із цим, законопроект містить низку доручень Кабінету Міністрів України (пункт 10 розділу XIX), Міністерству юстиції України (пункт 11 розділу XIX), Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку (пункт 12 розділу XIX). Враховуючи це, дата набрання законом (у разі його прийняття) чинності потребує відповідного корегування з перенесенням на більш пізню дату. Відповідного корегування щодо дати також потребує пункт 9 розділу XIX "Прикінцеві та перехідні положення" законопроекту, яким наразі передбачено *"якщо зміни до статуту товариства стосуються виключно питання передбаченого частиною 2 статті 27 Закону України "Про акціонерні товариства", загальні збори акціонерного товариства до 1 січня 2021 року можуть вносити такі зміни простою більшістю голосів"*.

19. Положення статті 96¹ ЦК України (у редакції законопроекту) не узгоджуються між собою, оскільки частиною першою визначено, що *"права учасників юридичних осіб (корпоративні права) – це сукупність правомочностей, що належать особі як учаснику (засновнику, акціонеру, пайовику) юридичної особи відповідно до закону та статуту товариства"*, а частиною четвертою передбачено, що *"учасники юридичних осіб можуть*

також мати інші права, встановлені установчим документом та законом".

20. Законопроектом вносяться зміни до Господарського процесуального кодексу України (надалі – ГПК України), якими, зокрема викладається у новій редакції стаття 54 цього Кодексу. Так, частиною першою цієї статті (в редакції законопроекту) передбачено, що *"власник (власники), учасник (учасники), акціонер (акціонери) юридичної особи, якому (яким) сукупно належить 5 і більше відсотків статутного капіталу товариства (голосуючих акцій) або частка у власності юридичної особи якого (яких) сукупно становить 5 і більше відсотків, може подати в інтересах такої юридичної особи позов про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі її посадовою особою"*.

Звертаємо увагу, що порівняно з чинною редакцією, зокрема передбачається вживання таких термінів, як "власник", "учасник", "акціонер" у множині.

На нашу думку, зазначені положення законопроекту:

1) не узгоджуються із пунктом 12 частини першої статті 20 ГПК України, якими передбачено, що господарські суди розглядають... справи у спорах між юридичною особою та її посадовою особою... про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі діями (бездіяльністю) такої посадової особи, за позовом **власника (учасника, акціонера)** такої юридичної особи, поданим в її інтересах;

2) не узгоджуються із частиною четвертою статті 55 ГПК України, відповідно до якої якщо особа, яка має процесуальну дієздатність і в інтересах якої подана заява, не підтримує заявлених позовних вимог, суд залишає заяву без розгляду, крім позову про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі її посадовою особою, поданого **власником (учасником, акціонером)** цієї юридичної особи в її інтересах, а також позову прокурора в інтересах держави;

3) не враховують вимог законодавчої техніки.

До того ж звертаємо увагу на те, що частиною другою статті 54 ГПК України (в редакції законопроекту) передбачено, що зазначена юридична особа набуває статусу позивача, але не вправі здійснювати свої процесуальні права та обов'язки без згоди **власника (учасника, акціонера)**, який подав позов. За такого підходу, вважаємо, що між частиною першою та другою статті 54 ГПК України закладена внутрішня неузгодженість.

Отже, терміни "власник", "учасник", "акціонер" у пропонованій законопроектом редакції статті 54 ГПК України доцільно вживати в однині.

Ці самі зауваження стосуються і чинної редакції частини десятої статті 129 ГПК України.

21. Відповідно до другого речення абзацу другої частини другої статті 27² Закону України "Про депозитарну систему України" (у редакції

законопроекту) *"третья особа не може посылатися на такі відомості у спорі, якщо вона знала або могла знати про те, що такі відомості є недостовірними"*. Однак, наведене положення не узгоджується з абзацом першим та першим реченням абзацу другої частини другої статті 27² Закону України "Про депозитарну систему України" (у редакції законопроекту), якими передбачено, що відомості щодо права власності на частку товариства або його обмеження є достовірними у разі внесення до облікової системи часток та можуть бути використані третьою особою.

Таким чином, враховуючи, що недостовірні відомості щодо права власності на частку товариства або його обмеження, які внесені до облікової системи часток втраять статус достовірних лише з моменту набрання чинності відповідним рішенням адміністративного органу чи суду, то до цього моменту особа може посылатися на таку інформацію як офіційно визнану та достовірну.

Відтак, наведене положення законопроекту так само не відповідає конституційним вимогам щодо правової визначеності як елементу верховенства права (стаття 8 Конституції України). У рішеннях Конституційного Суду України неодноразово наголошувалося, що принципи правової визначеності, ясності і недвозначності правової норми є визначальними елементами верховенства права, оскільки інше дає підстави для довільних тлумачень законодавчих норм та створює підґрунтя для порушення прав учасників правовідносин (рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року №5-рп/2005, від 29 червня 2010 року №17-рп/2010, від 11 жовтня 2011 року 10-рп/2011). Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2018 року № 7-р/2018 невідповідність законодавчих положень критерію якості дає підстави для визнання їх неконституційними.

22. Змінами до частини третьої статті 55 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", згідно з якою *"голова обласної, районної ради працює у раді на постійній основі, не може ... входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації)"*, пропонується виключити слова "ревізійній комісії господарської організації" (підпункт 8).

При цьому не враховано, що Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" встановлено обмеження щодо сумісництва й для інших посадових осіб місцевого самоврядування: для сільських, селищних, міських голів (частина четверта статті 12) та секретарів (частина друга статті 50), до яких не віднесено обмеження стосовно входження до складу правління,

інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Однак відповідно до пункту 14 частини четвертої статті 42 зазначеного Закону "сільський, селищний, міський голова представляє територіальну громаду, раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах відповідно до законодавства".

Цим Законом також встановлено, що секретар сільської, селищної, міської ради працює в раді на постійній основі. У разі звільнення з посади сільського, селищного, міського голови у зв'язку з достроковим припиненням його повноважень або його смерті, а також у разі неможливості здійснення ним своїх повноважень повноваження сільського, селищного, міського голови здійснює секретар відповідної сільської, селищної, міської ради (крім визначених законом випадків) (частина перша статті 42, частина перша статті 50).

Тож для забезпечення юридичної визначеності положення Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", якими встановлено обмеження щодо сумісництва для окремих посадових осіб місцевого самоврядування, слід взаємоузгодити.

23. Законопроектом передбачається запровадження нового органу управління товариства з обмеженою чи додатковою відповідальністю – ради директорів. Так, відповідно до пункту 2 частини першої статті 31 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" (у редакції законопроекту) *"загальні збори учасників скликаються у випадках, передбачених цим Законом або статутом товариства, а також: 1) з ініціативи виконавчого органу товариства; 2) на вимогу наглядової ради товариства або **ради директорів**..."*. Відтак, наведене положення допускає існування виконавчого органу товариства, а також окремо ради директорів. Проте відповідні зміни до статті 28 (Органи товариства) Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" не вносяться, що призводить до невизначеності правового статусу ради директорів, а відповідно і до неможливості здійснення ними належним чином повноважень. Крім того, стаття 39¹ (Членство в органах товариства) Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" (у редакції законопроекту), яка фрагментарно вказує, що рада директорів є колегіальним виконавчим органом, внаслідок свого змістовного наповнення щодо членства в органах управління не усуває наявну правову проблему, а лише загострює її. А це призводить до неможливості застосування наведених положень на практиці.

Разом із тим, зазначаємо, що положення законопроекту та відповідні зміни до ЦК України щодо дворівневої системи управління акціонерним товариством є більш системними та диференційованими (наявні різновиди структури управління). Відтак, у разі, якщо концептуальна ідея змін до Закону

України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" щодо запровадження ради директорів полягає у створенні дворівневої структури управління товариством, то положення законопроекту слід викласти комплексно і системно, оскільки натеper відсутня однозначність у структурі управління, наявна невизначеність відмінності виконавчого органу від ради директорів та існує ризик неможливості здійснення належного управління товариством. Як наслідок, наголошуємо на неврахуванні в законопроекті принципу правової визначеності (недвозначність, внутрішня узгодженість нормативних положень та відсутність суперечностей з іншими приписами законів), що є порушенням проголошеного Конституцією України принципу верховенства права (стаття 8). Це також свідчить про незавершеність механізму правового регулювання та не враховує правової позиції Конституційного Суду України, висловленої у Рішенні від 30 травня 2001 року за № 7-рп/2001, за яким неповнота законодавчого регулювання суспільних відносин не відповідає конституційному визначенню України як правової держави.

Крім цього, законопроектом передбачається "доповнити" (це слово пропущено в законопроекті) частину третю статті 34 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" після цифр "10" цифрами "14". Відтак, це положення передбачатиме, що рішення загальних зборів учасників з питань, передбачених, зокрема пунктом 14 частини другої статті 30 цього Закону (**прийняття інших рішень, віднесених законом до компетенції загальних зборів учасників**), приймаються одностайно всіма учасниками товариства, які мають право голосу з відповідних питань. Проте законопроектом пункт 14 частини другої статті 30 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" не змінюється, водночас з'являється пункт 13¹ частини другої статті 30 згаданого Закону, відповідно до якого до компетенції загальних зборів учасників належить *"прийняття рішення щодо обліку або припинення обліку часток товариства в обліковій системі часток"*. Відтак, якщо концепцією законопроекту передбачено застосування одностайного голосування до питання, визначеного пунктом 13¹ частини другої статті 30 Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" (у редакції законопроекту), то наведені положення слід узгодити між собою.

24. Положеннями законопроекту передбачено частину першу статті 159 "Загальні положення тимчасового доступу до речей і документів" Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) доповнити абзацом третім, відповідно до якого забороняється вилучення (виїмка) матеріальних носіїв інформації, пов'язаних із веденням Центральним депозитарієм цінних паперів та депозитарними установами системи депозитарного обліку цінних паперів, облікової системи часток товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю і внесенням змін до них.

Насамперед слід зауважити, що відповідно до частини другої статті 159 КПК України тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду. Тобто, передбачено судовий контроль за застосуванням подібного заходу забезпечення кримінального провадження з метою уникнення зловживань з боку органів досудового розслідування.

Крім того, стаття 159 КПК України містить ще один механізм запобігання надмірному застосуванню такого виду забезпечення кримінального провадження. Так, відповідно до абзацу другої частини першої статті 159 КПК України тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку здійснюється шляхом зняття копії інформації, що міститься в таких електронних інформаційних системах або їх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, без їх вилучення.

У зв'язку із зазначеним введення додаткових законодавчих заборон стосовно окремих електронних інформаційних систем не враховує усталених засад кримінально-правового регулювання, створює ризик розбалансування існуючої системи заходів забезпечення кримінального провадження. Крім того, подібний спосіб законодавчого регулювання кримінально-процесуальних відносин, по суті, означає, що законодавець встановлює особливі умови застосування кримінально-процесуального примусу стосовно чітко визначеного учасника кримінально-процесуальних відносин, вказуючи суду, як саме та в який спосіб він має виконувати покладені на нього Конституцією України та КПК України повноваження щодо здійснення судового контролю.

На нашу думку, подібний підхід законодавця не сприятиме досягненню завдань кримінального провадження, визначених статтею 2 КПК України, як такий, що не враховує вимог статей 6 та 19 Конституції України, а також правової позиції Конституційного Суду України, згідно з якою неухильне додержання органами державної влади Конституції та законів України забезпечує реалізацію принципу поділу влади, є запорукою їх єдності та важливою передумовою стабільності і злагоди в державі (рішення від 2 березня 1999 року № 2-рп/99, від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008, від 8 вересня 2009 року № 19-рп/2009, від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011).

Аналогічні зауваження стосуються також змін до статті 167 КПК України.

III. До законопроекту слід також висловити зауваження техніко-юридичного характеру

Насамперед слід звернути увагу на суттєві вади глосарію законопроекту. Зокрема, йдеться про таке:

1) визначення термінів "незалежний член наглядової ради" та "незалежний член ради директорів" є малоінформативними, у зв'язку з

відсутністю характеристики властивостей цих понять, та містять правові приписи, що забороняються вимогами нормопроєктувальної техніки. У зв'язку з цим доцільно визначення цих термінів викласти за аналогією терміна "невиконавчий член ради директорів";

2) у визначенні терміна "особа, яка скликає загальні збори" не визначено родової ознаки поняття, а лише наведено перелік органів управління акціонерного товариства, які при цьому не є безпосередньо фізичною чи юридичною особою. Звертаємо увагу, що перелік предметів, явищ, осіб, що входять до обсягу поняття, лише утворюють логічний клас, що складається з індивідів, та не відображає змісту поняття;

3) визначення терміна "повідомлення акціонерам через депозитарну систему України" не містить ні характеристик властивостей, ні ознак, що складають зміст поняття, при цьому передбачено відсилення на підзаконні акти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Звертаємо увагу, що визначення термінів повинно відповідати їх змісту, а зміст цього поняття визначений актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Відтак, таке визначення взагалі є неінформативним та позбавлене змістовного навантаження;

4) у відсиленні до Закону України "Про електронні довірчі послуги" серед переліку термінів, що вживаються у значеннях, наведених у цьому Законі, зазначено терміни "засоби електронної ідентифікації" та "кваліфікована електронна довірна послуга реєстрованої електронної доставки". Стосовно терміна "засоби електронної ідентифікації" слід зазначити, що у статті 1 цього Закону його визначення наведено в однині, а саме – "засіб електронної ідентифікації", а щодо терміна "кваліфікована електронна довірна послуга реєстрованої електронної доставки", то таке визначення взагалі відсутнє. Закон України "Про електронні довірчі послуги" окремо наводить визначення термінів "електронна довірна послуга" та "реєстрована електронна доставка", а стаття 27 цього Закону лише встановлює вимоги до кваліфікованої електронної довірчої послуги реєстрованої електронної доставки, не наводячи при цьому визначення такої послуги;

5) в абзаці першому частини третьої статті 10 законопроекту йдеться про "договір", а в інших абзацах цієї частини вже про "засновницький договір". А тому слід уніфікувати цю термінологію (наприклад, як у чинному Законі України "Про акціонерні товариства");

6) також вживаються такі терміни, як "загальні збори акціонерів" та "загальні збори акціонерного товариства". Водночас при вживанні терміна "загальні збори акціонерів" виникає питання: чому тоді термін "установчі збори" відноситься до товариства, а не до його акціонерів?;

7) також слід узгодити між собою використання термінів "товариство", "акціонерне товариство" і "господарське товариство", оскільки вживання терміна "товариство" у певних випадках використовується і для акціонерного,

зокрема, і господарського загалом (наприклад абзац другий частини першої та пункт 1 частини третьої статті 119 законопроекту);

8) в абзаці другому частини п'ятої статті 29 законопроекту словосполучення *"у порядку, встановленому Законом України "Про цінні папери та фондовий ринок"* слід відкоригувати, виходячи з чинної назви Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки";

9) законопроект передбачає введення у правове поле використання терміна "інвестиційна фірма". При цьому ані ГК України, ані Закон України "Про інвестиційну діяльність", що регламентують загальні засади інвестиційної діяльності в Україні, не оперують терміном "фірма" та не передбачають спеціальної назви для суб'єктів господарювання, що здійснюють інвестування. На нашу думку, використання такого терміна виключно для використання без надання йому належної дефініції є невиправданим та може призвести до неоднозначного розуміння інвестиційного законодавства;

10) у статті 93 законопроекту використовується словосполучення "у результаті виконання", натомість у статті 94 законопроекту використовується словосполучення "за наслідками виконання", у статті 95 законопроекту вживаються словосполучення "далі по тексту статті", "далі у цій статті", що відповідно не свідчить про єдність термінології законопроекту;

11) у статтях 159 та 160 ЦК України (в редакції законопроекту) слід замінити поняття "загальні збори" категорією "загальні збори акціонерів", оскільки в ЦК України жодних термінологічних скорочень такого органу не передбачено;

12) пункт 3 частини третьої статті 92 законопроекту містить посилання на "торговий портфель фінансової установи". Пороте, зазначений термін не використовується ані в Законі України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг", ані в проекті Закону України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" (реєстр.№ 5065), який наразі готується до розгляду у другому читанні. При цьому Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" оперує терміном "портфель фінансових інструментів", який також використовується в законопроекті.

13) у запропонованій статті 90¹ Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" пропонуємо уточнити, що йдеться про "право голосу акціонерів".

14) до запропонованих змін до пункту 4 частини другої статті 19 Закону України "Про банки і банківську діяльність" зауважуємо, що чинна редакція цього пункту не містить слів "ревізійної комісії";

15) до статті 68, 70 та інших статей законопроекту зауважуємо, що у Законі України "Про банки і банківську діяльність" замість терміна "рада директорів" вживається термін "правління", а замість терміна "наглядова

рада" – "рада". Крім того, слова "банківська установа" в усіх числах та відмінках у законопроекті пропонуємо замінити словом "банк".

В цілому законопроект потребує суттєвого техніко-юридичного доопрацювання, у тому числі в частині, що потенційно впливатиме на його безпосередній зміст.

І нарешті, проект Закону України "Про акціонерні товариства" (реєстраційний № 2493) в частині внесення змін до частини другої статті 110 ЦК України, неіснуючої наразі статті 155 ЦК України, ГК України, законів України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань", "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю", "Про кредитні спілки", "Про банки і банківську діяльність", "Про акціонерні товариства" тісно пов'язаний з проектами законів України "Про кредитні спілки" (реєстраційний № 5125), "Про страхування" (реєстраційний № 5315), "Про фінансові послуги та фінансові компанії" (реєстраційний № 5065). При цьому головним комітетом Верховної Ради України з розгляду законопроектів №№ 5065, 5125 та 5315 є Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики. Тому, враховуючи необхідність комплексного врегулювання порушених питань, вбачаємо за необхідне розглянути питання щодо проведення відповідно до статті 45 Закону України "Про комітети Верховної Ради України" спільного засідання Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики та Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики.

Узагальнюючий висновок:

1) зважаючи на висловлені зауваження, пропонуємо законопроект доопрацювати з урахуванням можливостей, передбачених частиною шостою статті 118 Регламенту Верховної Ради України;

2) провести спільне засідання Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики та Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики з метою розгляду та комплексного врегулювання питань, порушених у проектах законів України № № 2493, 5065, 5125 та 5315.

Заступник керівника
Головного юридичного управління

В.МІЛОВАНОВ

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Мілованов Володимир Васильович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000445F290035D59100
Дійсний до: 10.03.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 07/02-2021/329472 від 25.10.2021

686264